

KPSS-ÖABT • 2023

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

&
İMAM-HATİP LİSESİ
MESLEK DERSLERİ ÖĞRETMENLİĞİ

KONU ANLATIMLI
ALAN BİLGİSİ - ALAN EĞİTİMİ

QR KODU OKUTARAK
VIDEO DERSLERİ HEMEN İZLE

Lütfen detaylı bilgi için ön sözü okuyunuz.

 PEGEM AKADEMİ

Komisyon

**ÖABT Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi / İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri
Öğretmenliği Konu Anlatımlı**

ISBN 978-0-2022-0051-4

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

11. Baskı: Ekim 2022, Ankara

Proje-Yayın: Buse Uğantaş
Dizgi-Grafik Tasarım: Seyyide Bayraktar
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım AŞ
Saray Mah. 126 Cad. No: 20/A
Kazan/ANKARA
Tel: (0312) 802 00 53-54

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.
No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Değerli Okuyucularımız,

Elinizdeki bu kitap, Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği (Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) ve İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretmenliği kapsamındaki soruları çözmek için gerekli bilgi, beceri ve teknikleri edinme ve geliştirme sürecinde siz değerli okuyucularımıza kılavuz olarak hazırlanmıştır.

Kitabın hazırlanış sürecinde, sınav kapsamındaki temel alanlarda kapsamlı alanyazın taraması yapılmış, bu kitabın gerek ÖABT’de gerekse gelecekteki meslek hayatınızda ihtiyacınızı maksimum derecede karşılayacak bir başucu kitabı niteliğinde olması hedeflenmiştir.

Detaylı, güncel ve anlaşılır bir dilde yazılan konu anlatımları, çıkmış sorular ve detaylı açıklamalarıyla desteklenmiş, her ünite içeriği ÖSYM formatına uygun, çözümlü test sorularıyla pekiştirilmiştir. Ayrıca konu anlatımlarında verilen bilgi ve çözüm tekniklerine ek olarak uyarı kutucuklarıyla önemli konulara dikkat çekilmiştir.

Yoğun bir araştırma ve çalışma sürecinde hazırlanmış olan bu kitapla ilgili görüş ve önerilerinizi pegem@pegem.net adresini kullanarak ya da **0538 594 92 40** numaralı telefona WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

Geleceğimizi güvenle emanet ettiğimiz siz değerli öğretmenlerimizin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerine katkıda bulunabilmek ümidiyle...

Kitabın baskı tarihinden sonra gerçekleşen değişikliklere aşağıda yer alan kodu okutarak ulaşabilirsiniz.

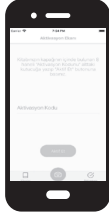
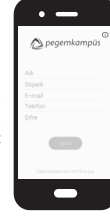
Uygulamanızı Kullanabilmeniz İçin Aşağıdaki Adımları Takip Ediniz:

Kapakdaki QR kodunu herhangi bir kod okuyucu uygulaması ile okutarak ilgili Pegem uygulamasını indirebilirsiniz.

Üyelik ekranına erişebilmek için; "Kayıt Ol" butonuna tıklayarak, üyelik formunu eksiksiz doldurduktan sonra uygulamayı kullanmaya başlayabilirsiniz.

Üye girişi yaptıktan sonra açılan pencerede sol tarafta bulunan kategori menüsünden "Aktivasyon Kodlarını", seçerek "Kod Ekle"ye tıklayıp kitabınız ile birlikte size iletilen aktivasyon kodu ile aktivasyon işlemlerini gerçekleştirebilirsiniz.

Aktivasyonunu yapmış olduğunuz konu anlatım kitabınızı "Video Dersler" sekmesinden görüntüleyebilir ve videolarınızı izlemeye başlayabilirsiniz.

Kitabın içerisindeki QR'ı okutarak ilgili kitabınızın videolarını izleyebilirsiniz.

Pegem Kampüs Web Sitesi Üzerinden Videolarınıza Erişebilmek İçin Aşağıdaki Adımları Takip Ediniz:

1. Mevcut tarayıcınıza <https://dijital.pegemkampus.com> yazarak web sitemiz üzerinden erişim sağlayabilirsiniz.
2. Pegem Kampüs üyeliğiniz yoksa "Kayıt Ol" butonuna tıkladıktan sonra formu doldurarak üyelik işlemlerinizi gerçekleştirebilirsiniz.
3. Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sağ üst sekmeye yer alan "Aktivasyon Kodlarını" alanından kodunuzu aktif edebilirsiniz.
4. Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra kategori alanından "Video Dersler" sekmesine tıklayarak videolarınıza ulaşabilirsiniz..

Aktivasyon Kodu kitabınızın ilk sayfasında yer almaktadır. Aktivasyon Kodu ile aktif ettiğiniz video dersler 31 Ağustos 2023 tarihine kadar geçerlidir.

**Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55**

ALAN BİLGİSİ

1. Bölüm

Kur'an'ı Kerim'in Muhtevasını
Anlamak - Tecvid ve Tefsir Usûlü

Kur'an'ın Nüzulu ve Metinleşmesi	1
Kur'an'ın Mushaflaşması.....	2
Kur'an'ın Okunması	5
Tefsir	7
Kur'an'da Lafızlararası İlişkiler.....	22
Dil Merkezli Kur'an İlimleri	23
Kur'an'da Yemin Edilen Varlıklar	24
Hurûf-ı Mukatta'a (Kesik Harfler).....	25
Kur'an'da Çelişki Vehmi (Müşkilü'l - Kur'an)	25
Kur'an'ın Siyakı (Âyetler ve Sûreler Arası Münasebet)	25
Kur'an'ın İ'cazı (İ'câzu'l-Kur'an)	26
Üslûbu'l-Kur'an.....	27
Kur'an'ın Gramer Yapısı (İ'râbu'lkur'an)	27
Kur'an'ı Anlama ve Yorumlamada Yeni Yönelişler.....	29
Modernist Yönelişler	30
Türkçe Meâller ve Meâlcilik Hareketi	30
Nüzûl Sırasına Göre Yazılan Tefsirler	31
Kur'an'ı Kerim'deki Sûre İsimleri ve Anlamları	31
Tecvid	37
Çözümlü Test	45
Cevaplı Test.....	52

2. Bölüm

Hadis ve Hadis Usûlü

Hadis ve Hadis Usulü.....	55
Hadis.....	56
Peygamberimizi Konu Edinen Diğer İlimler.....	57
Hadis İlminin Alt Dalları.....	57
Hadis Çalışma Dönemleri.....	58
Temel Hadis Kaynakları Üzerinde Yapılan Çalışmalar	63
Derleme Niteliğindeki Çalışmalar.....	64
Belirli Konularla İlgili Çalışmalar.....	65
Halk Arasında Yaygın Olan Hadisleri Toplama Çalışmaları.....	65
Yakın Dönem Hadis Çalışmaları.....	67

Tarihsel Süreçte Hadis Eğitimi, Öğretimi ve Adabı.....	68
Hadis Öğrenim ve Öğretim Adabı.....	69
Ravi	70
Ravilerin Cerh ve Ta'dili.....	71
Ravilerin Özellikleri.....	71
Hadislerin Taksimi	74
Çözümlü Test	78
Cevaplı Test.....	83

3. Bölüm

Fıkıh - İslam Hukuku

İslam Hukukunun Mahiyeti ve Temel Özellikleri	85
Fıkıh Kavramı.....	85
İslam Hukuku Kavramı.....	86
İslam Hukukunun Oluşum Süreci ve Dönemlendirilmesi	87
Kanunlaştırma Hareketleri ve Yeni Dönem	90
İslam Hukuk Ekolleri.....	90
İslam Hukukunun Kaynakları	93
Yöntemler	96
Hüküm Teorisi	97
Hükümün Tanımı ve Kısımları.....	97
Hâkim (Hüküm Koyucu).....	99
Mükellef.....	100
Hükme Konu Olan Fiiller.....	101
İctihat Teorisi	101
İslam Hukukunun Sistematiği.....	103
İslam Hukukunun Genel Prensipleri	104
Mülkiyet ve Akit Teorisi	105
Aile Hukuku.....	110
Evlenmenin Hukuki Sonuçları	112
Evliliğin Sona Ermesi (Talak)	112
Evliliğin Sona Ermesinin Sonuçları.....	113
Miras Hukuku	114
Ceza Hukuku.....	118
Çözümlü Test	123
Cevaplı Test.....	127

4. Bölüm İslam İbadet Esasları

İbadet.....	130
İbadet Çeşitleri	130
Temizlik.....	133
Temizlik Aracı Olarak Su.....	135
Abdest	136
Mesh.....	137
Gusül (Boy Abdesti).....	138
Teyemmüm	139
Namaz	140
Kur'an Öğrenme ve Okuyanın Hataları.....	145
Ezan ve Kâmet.....	145
Oruç	152
Zekât	157
Hac ve Umre	162
Kurban ve Adak	168
Yeminler ve Kefaretler.....	171
Günlük Hayatımızdaki Başlıca Haramlar – Helaller	176
Çözümlü Test	180
Cevaplı Test.....	185

5. Bölüm Kelam-İslam İnang Esasları

Kelam İlmi.....	188
Kelam İlminin Geçirdiği Evreler	191
Kelam İlminde Temel Meseleler.....	205
İman ve İman Esasları	213
İman Kavramı	213
Allah'ın Sıfatları	218
Kaderle İlişkilendirilen Bazı Kavramlar.....	233
Çözümlü Test	239
Cevaplı Test.....	243

6. Bölüm İslam Mezhepleri ve Akımları

İslam Mezhepler Tarihi	245
Diğer Din Bilimleriyle Olan İrtibatı	245
Önemli Terim ve Kavramlar.....	245
Mezhep Kavramı.....	246
Mezheplerin Ortaya Çıkış Sebepleri.....	246
Haricilik	249
Mürcie Mezhebi.....	250
Kaderiyye.....	251
Mutezile Mezhebi	251
Ehl-i Sünnet Ve'l-Cemaat.....	252
Ashâb-ı Rey ve Kelam Mezhepleri.....	254
Eş'arilik	254
Maturidilik.....	256
Şiiğin Ortaya Çıkışı ve Kökeni	257
Zeydiyye.....	259
İsmailiyye Şiası.....	260
İmamiyye Şiası Görüşleri.....	262
Nusayrilik.....	264
Dürzilik.....	265
Yezidilik.....	267
Alevilik ve Bektaşilik	268
Alevilikte Cem Çeşitleri.....	270
Mehdilik İnancı Temelinde Oluşan Geç Dönem Mezhepler	271
Mehdilik.....	271
Ahmedilik.....	271
Babilik – Bahailik.....	272
Çağdaş İslami Akımlar.....	273
Çözümlü Test	279
Cevaplı Test.....	283

7. Bölüm İslam Tarihi

Hazreti Muhammed'in Hayatı	286
Araplarda Dinî ve Sosyo – Kültürel Hayat	289
Kutlu Doğum	294
Hz. Peygamber'in Gençliği	295
Hz. Hatice İle Evliliği.....	296
Kâbe Hakemliği	297
İslam'ın Mekke Dönemi.....	297
Hz. Muhammed'in Peygamberliğinin Başlaması.....	298
İslam'ın Medine Dönemi.....	303
Hudeybiye Anlaşması.....	310
Umretü'l – Kazâ.....	312
Müte Savaşı.....	313
Huneyn Gazvesi.....	314
Tebük Gazvesi.....	315
Heyetler Yılı.....	317
Veda Haccı ve Veda Hutbesi.....	317
Hz. Peygamber'in Vefatı Öncesinde Yaşanan Bazı Gelişmeler.....	318
Hz. Peygamber'in Vefatı	318
Hz. Peygamber'in Mirası.....	318
Hz. Muhammed'in Ahlaki Şahsiyeti, Aile Hayatı, Siyasi ve Askeri Kişiliği	318
Hz. Peygamber'in Aile Hayatı.....	319
Hz. Ebû Bekir Dönemi	320
Hz. Ömer	323
Hz. Osman Dönemi	327
Hz. Ali Dönemi.....	331
Hz. Hasan Dönemi	334
Emevi ve Abbasi Dönemi	335
İslam Kültür ve Uygarlığı.....	342
Türklerin İslamiyeti Kabulü.....	345
Çözümlü Test	351
Cevaplı Test.....	356

8. Bölüm İslam Kültür ve Medeniyeti

Kültür Unsurları.....	359
İslam Kültür ve Medeniyeti.....	359
İslam Medeniyetinin Doğuşu	360
İslam Medeniyetinin Özü.....	362
İslam Medeniyetinin Özellikleri	362
İslâm Medeniyeti ve İlim	363
İslam Medeniyeti ve Adalet.....	363
İslam Medeniyeti ve Hoşgörü.....	363
İslâm Medeniyetinde İnsan Hakları	364
İslam Medeniyetinin Batıya Tesirleri.....	367
İdarî ve Siyasî Kurumlar	367
İktisadi Kurumlar	372
İslam Medeniyetinde İktisadi Kurumlar	372
Beytülmal.....	372
Eğitim Öğretim Kurumları.....	373
Hukuk Kurumları	374
Askerî Kurumlar	376
Çözümlü Test	378

9. Bölüm İslam Sanat ve Estetiği

İslam ve Sanat	380
Erken Dönem İslam Mimarisi	383
Osmanlı Mimarisi Dönemleri.....	390
A. Erken Dönem Mimarisi (Bursa-Edirne Dönemi) ..390	
B. Klasik Dönem Mimarisi.....	391
C. Geç Dönem Osmanlı Mimarisi.....	392
Klasik Dönem Yapı Türleri	394
Dini Yapılar	395
Eğitim Yapıları	396
Sivil Yapılar	397
Askeri Yapılar	399
Hat Sanatı	399
Tezhip Sanatı.....	403
Ciltleme/Ciltçilik	403
Minyatür Sanatı.....	405
Ebru Sanatı.....	405
Çini Sanatı.....	406
Dinî Müsikisi	407
Sanat Tarihi İle İlgili Kavramlar	409
Çözümlü Test	412

10. Bölüm İslam Ahlak Felsefesi

Ahlak Kavramı.....	418
Ahlak İlminin Konusu ve Gayesi.....	419
Ahlak İle Din İlişkisi.....	420
İslam Ahlakının Kaynakları.....	421
Ahlak, Ahlak İlmi ve Ahlak Felsefesi.....	422
İslam Ahlak Teorileri.....	422
İslam Ahlak Literatüründe Kavramsal Çerçeve.....	431
İslam Ahlakında Reziletler (Çirkin Ahlak).....	436
Aile Ahlakı.....	438
Ailede Karşılıklı Görevler.....	439
Toplumsal Ahlak İlkeleri.....	439
İslam Çevre Ahlakının 4 Kuramı.....	446
İslâm Çevre Ahlakının 8 İlkesi.....	447
Çözümlü Test.....	448
Cevaplı Test.....	452

11. Bölüm İslam Felsefesi

İslam Felsefesi.....	455
İslam Düşüncesinin Temel Sorunları.....	463
Rasyonel Düşünme İmkânı.....	464
Doğu İslam Filozofları.....	466
Bilgi Teorisi.....	467
Farabî ve Eserleri.....	468
İbni Sina.....	470
Batı Endülüs Filozofları.....	471
Çağdaş İslam Düşüncesi Kişiler ve Görüşler.....	475
Osmanlı Düşüncesi.....	480
Osmanlı Düşüncesinin Tarihsel Dönüşümü.....	480
Tarihsel Dönüşümün Tanıkları.....	481
Felsefe Eleştirileri ve Cevapları (Tehafütler Geleneği).....	483
Ebu Hamid El – Gazali.....	484
Tarih Düşüncesi.....	486
İslam Düşüncesinin Batıya Etkisi.....	489
İslâm Düşüncesinin Batı'ya Geçiş Yolları.....	489
Batı Felsefesine Etki Eden Müslüman Filozofları.....	490
Çözümlü Test.....	492
Cevaplı Test.....	495

12. Bölüm Din Felsefesi

Din Felsefesi.....	498
Tanrının Varlığı.....	500
Tanrının Sıfatları.....	503
Kötülük Problemi.....	504
İnsan Hürriyeti ve Determinizm Problemi.....	505
Ölümsüzlük Problemi.....	506
Tanrı - Evren İlişkisi.....	507
İman Akıl ve Bilgi İlişkisi.....	510
Çözümlü Test.....	514
Cevaplı Test.....	517

13. Bölüm Din Sosyolojisi

Din Sosyolojisinin Doğuşu ve Gelişimi.....	519
Sosyoloji.....	519
Din Sosyolojisi.....	519
Yöntem ve Teknikler.....	520
Kurucular.....	522
Çağdaş Bazı Yönelimler.....	523
İslam Dünyasında Din Sosyolojisi.....	524
Türkiye'de Din Sosyolojisi.....	526
Cumhuriyet Dönemi.....	527
Dinin Sosyolojik Manası.....	528
Dine Sosyolojik Bakış.....	528
Toplumsal Değişim ve Din.....	530
Toplumsallaşma.....	534
Din Devlet İlişkileri.....	537
Küreselleşme ve Din.....	541
Kamusal Alan ve Din.....	543
Yeni Dinî Hareketler.....	546
Din ve Terör.....	550
Çözümlü Test.....	553
Cevaplı Test.....	556

14. Bölüm Din Psikolojisi

Din Psikolojisi Bilimi.....	558
Din Psikolojisinin Tanımı, Konusu ve Yöntemi.....	558
Din Psikolojisinin Diğer Bilim Dallarıyla İlişkisi.....	558
Din Psikolojisinde Yöntem.....	559
Din Psikolojisinde Araştırma Konuları	560
Din Psikolojisinin Tarihçesi	560
Psikolojide Yaklaşımlar	562
Dindarlık.....	564
Dini İnançın Psikolojik Yapısı ve Tabiatı.....	581
Tanrı Kavramı ve Tanrı Tasavvuru.....	584
Dua Psikolojisi	587
Çözümlü Test	593
Cevaplı Test.....	596

15. Bölüm Din Eğitimi

Din Eğitimi	598
Din Eğitiminin Temelleri	600
İslam Eğitim Tarihi	601
Eğitim-Öğretim Kurumları.....	604
Din Eğitimi ve Öğretiminde İlkeler.....	606
Küreselleşme, Çok Kültürlülük ve Din Eğitimi	609
Kur'an'ın İnanç Farklılıklarına Yaklaşımı.....	609
Din Eğitim ve Din Hizmetlerinde İletişim	610
Rehberlik Kavramı ve İlkeleri.....	612
Çözümlü Test	616
Cevaplı Test.....	619

16. Bölüm Dinler Tarihi

Dinin Anlamı ve Değeri	621
Dinler Tarihinin Önemi ve Bir Bilim Dalı Olarak Gelişmesi	621
Dinler, Mezhepler ve Kültür	622
Hinduizm	623
Budizm	627
Sihizm	630
Taoizm	631
Konfüçyanizm	632
Şintoizm.....	633
Mecusilik.....	634
Sâbilik.....	636
Yahudilik	638
Hristiyanlık.....	645
Çözümlü Test	653
Cevaplı Test.....	657

ALAN EĞİTİMİ

Din Eğitimi	659
Bazı Ülkelerde Din Öğretimi Uygulamaları	663
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Temel Yaklaşımı	667
1. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 2018 Yenilenen Öğretim Programı	668
2. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programının Uygulanması.....	672
3. Programın Yapısı	674
Ünite, Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu	674
Sınıf Düzeylerine Göre Ünite, Konu, Kazanım ve Açıklamaları	676
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Değer Öğretim Yaklaşımları	689
Çok Kültürlü Topumlarda “Din Hakkında Öğrenme” ve “Dinden Öğrenme” Modeli	691
Dini Öğrenme.....	691
Din Hakkında Öğrenme	692
Dinden Öğrenme	692
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılması Mümkün Olan Öğretim Yöntem ve Teknikleri	695
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Kavram Öğretim Teknikleri	696
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri.....	707
Buluş Yolu İle Öğrenme (Keşif Yolu İle Öğrenme) Bruner	708
Tam Öğrenme	710
İş Birlikli (Kubaşık) Öğrenme	711
Çoklu Zekâ Yaklaşımı	712
Anlatım (Sunu) Yöntemi	715
Tartışma Yöntemi	716
Örnek Olay Yöntemi	717
Gösterip Yaptırma Yöntemi.....	718
Beyin Fırtınası	719
Görüş Geliştirme	720
Soru - Cevap Tekniği.....	721
Akvaryum	722

Altı Şapkalı Düşünme E. Bono	722
Gösteri (Demonstrasyon).....	724
Akrostiş Tekniği	725
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri	727
Çözümlü Test	737
Cevaplı Test.....	744
Kaynakça.....	749

KUR'AN'IN NÜZULU VE METİNLEŞMESİ

Kur'an'ı Kerim, yüce Allah tarafından insanlığa gönderilmiş en son ilahi kitaptır. Son peygamber Hz. Muhammed'e yaklaşık yirmi üç yılda nazil olmuştur.

Kur'an'ın Nüzul Süreci: Vahiy

Sözlük Anlamı: V-h-y kelimesinin mastarı olup gizli ve süratli bildirmek, seslenmek, fısıldamak, emretmek, telkin etmek, ilham etmek, işaret etmek, yazı yazmak, bir şeyi başkasına intikal ettirmek, elçi göndermek ve içgüdü anlamlarına gelir.

Terim anlamı: Yüce Allah'ın insanlara ulaştırılmasını istediği mesajlarını peygamberlerine, alışılmışın dışında gizli bir yolla süratli bir şekilde iletmesidir.

Vahyin Başlangıcı: Hz. Aişe, Resulullah'ın vahiy başlangıcının uykuda sadık rüya görmeye başladığını bildirmiştir. Bu arada yalnızlık kendisine sevdirmiş, Resulullah Hira Mağarası'na çekilerek ibadete dalmıştır. Bu duruma "Tahannus" denir.

Bu durum 27 Ramazan 610 tarihine kadar devam etmiştir. Bu tarihte yine Hira Mağarası'nda iken Cebrail ona gelip "Oku!" demiş Resulullah "ben okuma bilmem" cevabını vermiştir. Üçüncü defa meleğin aynı soruyu sorması sonrasında Alak sûresinin ilk beş ayeti nazil olmuştur. Korku içindeki Hz. Peygamber, Hz. Hatice'nin yanına giderek olanları anlatmıştır. Hz. Hatice Resulullah'ı teskin ettikten sonra Hz. Hatice'nin amca oğlu ve aynı zamanda bir bilgin olan Varaka b. Nevfel'in yanına götürerek olanları anlatmıştır. Varaka, Hz. Peygamber'e gelenin Cebrail olduğunu müjdelemiştir.

Sonrasında vahiy bir müddet kesilmiş (fetre-i vahiy) daha sonra Müddessir sûresinin baş tarafı nazil olmuştur.

Vahyin Çeşitleri:

- 1. Vahy-i Metlûv:** Okunan vahiydir. Kelimesi kelimesine nazil olmuş metindir. Namazlarda kıraatte okunan vahiydir. Yani Kur'an'ı Kerim'dir.
- 2. Vahy-ı Gayrı Metlûv:** Peygamber'in diliyle ifade edilen, namazlarda kıraatte okunmayan vahiydir ki Hadis-i Şerifler bu nevidendir.

Vahyin Geliş Şekilleri

Bu husus Kur'an'da Şûra sûresi 51. ayette şöyle geçmektedir:

"Allah bir insanla ancak vahiy yoluyla veya perde arkasından konuşur yahut bir elçi gönderip izniyle ona dilediğini vahyeder." (Şûra (42), 51)

1. Allah'ın mesajları peygamberinin kalbine doğrudan yerleştirilmesi
2. Vahyin perde arkasından bildirilmesi
3. Sadık rüya (Bu vahiy çeşidi vahyin başlangıcında olmuştur. Sadık rüya ile hiçbir ayet ve sürenin inmediği bildirilmektedir.)
4. Cebrail'in aslı sûretiyle görünerek vahiy getirmesi
5. Cebrail'in görünmeden çingirak sesine benzer bir vahiy getirmesi
6. Cebrail'in insan şeklinde görünmesi

Vahiy Esnasında Görülen Hâller

1. En soğuk günde bile Resulullah'ın alınının terlemesi
2. Resulullah'ın üzerine büyük bir ağırlığın çökmesi
3. Resulullah'ın yanında bazen arı uğultusuna benzer bir ses işitilmesi
4. Resulullah'ın sırt üstü yatıp üzerini örttürmesi ve yüzünün kızarması
5. Bunların dışında Resulullah'ın uykusunun gelmesi, vücudunun kaskatı kesilmesi

Vahiy ve İlham Arasındaki Farklar

1. Vahyin kaynağı belli, ilhamın kaynağı belli değildir.
2. Vahiy vasıtalı ilham ise vasıtasız olarak tecelli eder.
3. Vahiy son bulmuştur, ilham ise devam etmektedir.
4. Vahiy bağlayıcıdır, ilham ise bağlayıcı değildir.
5. Vahiy külli ve umumî, ilham ise cüz'î ve hususidir.
6. Vahiy bilgiler birbiriyle çelişmez ancak ilham bilgileri birbiriyle çelişebilir.

Vahiy Kâtipleri

Birçok sahabe vahiy kâtipliği yapmıştır. Medine Dönemi'nde Hz. Peygamber'e 65 kişi vahiy kâtipliği yapmıştır. Mekke'de ilk vahiy katibi Abdullah b. Sa'd b. Ebî Sarh', Medine'de ilk vahiy katibi Übey b. Ka'b'dir. Ondan sonra Zeyd b. Sabit vahiy kâtipliği yapmıştır.

Ebû Bekir, Ömer b. Hattab, Ali b. Ebî Tâlib, Osman b. Affan, Zübeyr b. Avvâm, Amr b. Âs, Huzeyle b. Yeman, Amir b. Führeyre, Muaviye, Abdullah b. Erkam, Talha b. Ubeydullah ve Halid b. Velid vahiy kâtiplerinden birkaçıdır.

Vahyin Yazıldığı Malzemeler

Hurma yaprakları, ince beyaz taşlar, kürek ve kaburga kemikleri, işlenmemiş deri, ince deri (rakk), çanak-çömlek parçaları, parşömen parçaları, tahta levhalar ve bez parçaları inen ayetlerin yazıldığı malzemelerdir.

Vahye Ait Bazı Terimler

El-Hadarî: Hz. Peygamber seferde değilken inen ayetler. Kur'an'ın ekserisi bu şekilde nazil olmuştur.

Es-Seferî: Seferde ve savaşta inen ayetler (Nisa sûresinin 176. Ayet).

En – Nehârî: Gündüz nazil olan vahiyler (Kur'an'ın ekserisi gündüz nazil olmuştur).

El – Leyfî: Gece inen vahiyler (Tevbe / 118).

Es – Sayfî: Yaz mevsiminde inen ayetler (Nisa sûresi 176).

Eş – Şitâî: Kış mevsiminde nazil olan ayetler (Nur sûresi 11-26. Ayetler).

El – Firâşî: Hz. Peygamber yatağında iken inen ayetler (Maide sûresi 67. Ayet).

El – Ardî: Hz. Peygamber yeryüzünde iken nazil olan ayetler.

Es – Semâî: Hz. Peygamber semada iken inen ayetler (Bakara 285. Ayet).

Vahyin Nüzul Aşamaları

Levhî mahfuzaya inmesi → Yakın sema denen Beytu'l – izzeye indirilmesi (Âlimlerin çoğunluğuna göre buraya toptan indirilmiştir.) → Hz. Peygamber'e indirilmesi şeklindedir.

Kur'an'ı Kerim'de her şeyin yüce Allah'ın ilminde olduğu ve kaydedildiği bildirilir. Bu kayıtla ilgili olarak Levh-i mahfuz, kitab-ı meknun, ümmül kitab ve kitab-ı mübin kavramları kullanılmıştır.

NOT !**Vahyin Hz. Peygamber'e Parça Parça İndirilmesinin Hikmetleri**

1. Hükümlerde mükellefiyet hususunda Müslümanlarca kolaylık sağlamıştır.
2. Çoğunluğu okuma - yazma bilmeyen Arapların Kur'an'ı okuma ve anlamaları kolaylaşmıştır.

“Biz Kur'an'ı, insanlara dura dura okusun diye âyet âyet ayırdık ve onu peyderpey indirdik.” (İsra / 106)

3. Ona inanmayanların iç yüzleri ortaya çıkmıştır.

“Münafıklar, kalplerinde olan şeyleri, yüzlerine karşı açıkça haber verecek bir sûrenin üzerilerine indirilmesinden çekinirler. De ki: ‘Siz alay ede durun! Allah, çekindiğiniz o şeyi ortaya çıkaracaktır.’” (Tevbe, 64)

4. Soru ve sorunlara anında cevap ve çözüm getirilmiştir.
5. Vahyin sürekliliği Hz. Peygamber ve ashaba moral kaynağı olmuştur.
6. Yapılan hatalar anında düzeltilmiştir.
7. Kur'an'ın ezberlenmesi ve yazılması kolaylaşmıştır.
8. Kur'an'ın önceden başkası tarafından yazıldığı şüphesini ortadan kaldırmıştır.
9. İlahi irade tarafından değiştirilmesi gereken bazı hükümlerin zamanı gelince değiştirilmesine imkân sağlamıştır. (Nasih-Mensuh)
10. Böylece edebiyatçılara meydan okumuştur.

KUR'AN'IN MUSHAFLAŞMASI

- Hz. Peygamber kendine indirilen ayetleri önce ezberler sonra tebliğ ederdi.
- Hz. Peygamber ayetleri önce erkeklere sonra kadınlara okurdu. Onu dinleyenler yazı biliyorsa yazıyorlar, yazma imkânı olmayanlar ezberliyordu.
- İnen ayetler vahiy kâtipleri tarafından yazılıyordu.
- Bu ezberleme ve yazım Hz. Peygamber hayatta olduğu sürece devam etti.
- Hz. Peygamber'in vefatı sonrasında Yemame Savaşı'nda 70 kurrâ sahabe şehit edilince Hz. Ömer'in teklifiyle Hz. Ebu Bekir Dönemi'nde ayetler bir araya toplandı.
- Kur'an'ın bir araya toplanması işi Zeyd b. Sabit başkanlığında bir heyet tarafından yapıldı.

Sahabeyi Kur'an'ı Ezberlemeye Sevk Eden Sebepler

1. Güçlü bir hafızaya sahip olmaları
2. Namazda belli miktarda Kur'an okumanın gerekli oluşu
3. Kur'an'ın emir ve yasaklarına uymanın gerekli olması
4. Resulullah'ın Kur'an eğitimi ile bizzat ilgilenmesi
5. Kur'an okuyanlara verilecek sevabın büyük olması

Kur'an'ın Hz. Peygamber Dönemi'nde Bir Cilt Hâlinde Toplanmasının Sebepleri

1. Hz. Peygamber hayatta olduğu müddetçe vahyin devam ediyor oluşu
2. Ayet ve sûrelerin nüzul tarihine göre sıralanmıyor oluşu
3. Vahyin tamamlanmasıyla Hz. Peygamber'in vefatı arasındaki sürelerin kısa olması. (Âlimlerin çoğuna göre bu süre 9 gecedir.)

Zeyd b. Sabit'in Kur'an'ın Cem Komisyonu Başkanlığına Getirilme Sebepleri

1. Zeyd, uzun süre vahiy kâtipliği yapan bir kişi idi.
2. Resûlullah hayatta iken Kur'an'ın tamamını toplamıştı.
3. Zeyd, Kur'an'ın tamamını ezberleyen ve onu en güzel şekilde okuyan sahâbîlerden biriydi.
4. Zeyd'in kırâati, Hz. Peygamber'in son arzada Cebrâil'e sunduğu kırâat idi.
5. Zeyd, çok zeki bir kişiydi.
6. Zeyd, bütün Müslümanların güvenini kazanmış olan biriydi.

Hz. Peygamber'in vefâtından altı ay sonra başlayan Kur'an'ı toplama faaliyeti, yaklaşık olarak bir yıl sürmüştür. Toplanan bu nüshaya Abdullah b. Mes'ûd'un teklifiyle Mushaf adı verilmiştir.

Kur'an'ın toplanma işi bitince Zeyd b. Sâbit onu baştan sona okumuş ve Ahzab sûresinin 23. âyetinin eksik olduğunu fark etmiş, bizzat kendisinin de Resûlullah'tan dinleyerek öğrendiği bu âyeti sadece, Huzeyme b. Sâbit'in yanında bularak Mushaf'taki yerine kaydetmiştir. Sonra Kur'an'ı bir defa daha baştan sona okumuş, bu defa Tevbe sûresinin son kısmının (yani son iki âyetinin) eksik olduğunu fark etmiş, onları da sadece Huzeyme b. Sâbit el- Ensârî'nin yanında bularak Mushaf'taki yerlerine yazmıştır. Sonra, eksik olup olmadığını anlamak için bir daha baştan sona okuyarak tetkik etmiş, bu defa en ufak bir eksiklik bulamamıştır.

NOT!**Toplanan Mushafın Bazı Özellikleri**

1. Bu nüsha en ince ilmi tespit usulleriyle toplanmıştır.
 2. Nüshaya tilaveti mensuh olmayan ayetler alınmıştır.
 3. Nüsha yedi harfi ihtiva etmektedir.
 4. Nüshanın doğruluğu icma ve tevatürle sabittir.
- ☞ Toplanan mushaf Hz. Ebû Bekir'e teslim edilmiş ve vefatına kadar onda kalmıştır. Hz. Ebû Bekir'in vefatı sonrasında Hz. Ömer'e onun da vefatı sonrasında Hz. Ömer'in kızı Hz. Hafsa'ya teslim edilmiştir. Hz. Osman Dönemi'nde çoğaltılan bu nüshalar Basra, Kufe, Şam, Medine gibi bazı bölgelere gönderilmiştir.
- ☞ Hz. Osman Dönemi'nde noktasız ve hareketsiz olan mushaf lar yanlış okunmaları engellemek için Ebu'l-Esved Ed-Düelî tarafından nokta şeklinde harekelen-dirilmiştir.

Kur'an'ın Tanımı ve Unsurları**Kur'an'ın Unsurları**

- ☞ Kur'an, Hz. Muhammed'e vahiyle indirilmiş, tevatürle nakledilmiş, mushaf lara yazılmış, tilavetiyle ibadet edilen, Fatiha sûresi ile başlayıp Nas sûresiyle sona eren ilahî kelimadır.
- ☞ Kur'an'ın hedefi insanlığı hidayete erdirmek, insanlığa dünya ve ahiret saadeti getirmektir.

ÖNEMLİ NOT

Kur'an'ın herhangi bir sûresinde bir veya birkaç kelime ya da cümleden meydana gelen, başından ve sonundan ayrılmış bölümlerdir. Kur'an'ın ayet sayısı ihtilaf olmasına rağmen 6236 ayettir. Ayet sayılarındaki ihtilaf, sûre başlarındaki bismelenin ve hurufu mukattaanın müstakil bir ayet sayılıp sayılmaması ile ilgilidir. En uzun ayet Bakara sûresinin 282. ayetidir. İlk nazil olan ayetler Alak sûresi 1-5 ayetleridir. İhtilafı olmakla beraber en son ayetin Bakara sûresi 281. ayet olduğu âlimlerin çoğunluğu tarafından kabul edilmiştir.

- ☞ Neml sûresi 30. ayette geçen bismelenin ayet olduğu hususunda ihtilaf yoktur.
- ☞ Kur'an'da on dört ayet secde ayetidir. Bunlar: A'raf 206, Ra'd 15, Nahl 49, İsrâ 107, Meryem 58, Hac 18, Furkân 60, Neml 25, Secde 15, Sad 24, Fussilet 37, Necm 62, İnşikâk 21, Alak 19.

Tilâvet secdesinin yapılış şekli şöyledir: Tilâvet secdesi için ayağa kalkılır ve kibleye dönülür. "Niyet ettim Allah rızası için tilâvet secdesi yapmaya" (Namaz içinde sadece kalben niyet edilir.) şeklinde niyet edildikten sonra, eller yukarı kaldırılmadan "Allâhü ekber" denilerek secdeye varılır ve secdede, üç defa "sübhâne rabbiye'l-a'lâ" denilir. Sonra tekbir alınarak ayağa kalkılıp, "semi'nâ ve eta'nâ şufrâneke rabbenâ ve ileyke'l-masîr" okunduktan sonra tilâvet secdesi tamamlanmış olur.

NOT!

Tilâvet secdesi, Hanefilere göre **vâciptir**. Secdenin vâcip olması için secde âyetinin tamamının okunmasıyla bir kısmının okunması arasında bir fark yoktur. Aynı mekânda olmak şartıyla, aynı secde âyeti birkaç defa okunursa bir secde yeterlidir. Secde, namazda iken, namazın dışında, yalnız veya bir imama uymak suretiyle cemâat hâlinde de yapılabilir. Namaz dışında, hemen kırâatin ardından secde etmek vâcip değildir, daha sonra da yapılabilir. Namaz içinde olursa secde ayetinden sonra üç ayeti geçirmeden secde yapılmalıdır. Şayet secde âyeti ile kırâat sona erdirilir ve namaz için secde yapılırsa, bu secde tilâvet secdesi yerine de geçer ve tekrar tilâvet secdesi yapmaya gerek kalmaz.

ÖNEMLİ NOT

Sûre:

Sûre sözlükte, yüksek rütbe, mevki, şeref, yüksek bina, sûr gibi manalara gelir. Terim anlamı ise ayetlerden meydana gelen, başı ve sonu bulunan müstakil Kur'an parçası demektir. Kur'an'da 114 sûre vardır. Bu 114 sûrenin, Übey b. Ka'b'a göre 87'si Mekki, 27'si ise Medenîdir. En kısa sûre Kevser Sûresi (3 ayet) en uzun sûre Bakara sûresi (286 ayet) dir. Tam bir sûre olarak ilk önce Fâtiha, en son da Nasr sûresinin indirildiği rivâyet edilmektedir. Kur'an'ın sûrelere ayrılması tevkîfidir, yani vahye dayanmaktadır.

☞ Sûreler isimlerini ilk kelimelerinden, başlarındaki harufu mukattaadan, kıssalardaki şahıs veya topluluklardan, konulardan almışlardır. Bazı sûrelerin birden fazla ismi bulunmaktadır. Meselâ Fâtiha sûresinin, el-Vâfiye, el-Kâfiye, eş-Şâfiye ve es-Sebu'l-Mesânî gibi 20'den fazla ismi vardır. Bazen de birden fazla sûreye bir isim verilmiştir. Meselâ Zehrevân (Bakara-Âl-i İmrân) ve Muavvizetân (Felak-Nâs) gibi.

☞ Sûrelere isim verilmesinin tevkîfi olup olmadığı konusu ihtilâfıdır. Ancak hadîslerde Yâsîn, Kevser ve İhlâs gibi sûre adlarının geçmesi nedeniyle onların isimlendirilmelerinin tevkîfi olduğunun kabûlü daha doğru görünmektedir.

Sûrelerin Tertibi

Pek çok sûre tam olarak bir defada, bir kısmı da parça parça vahyedilmiştir. Bazen bir sûre tamamlanmadan, diğer bir sûrenin nazil olduğu, hatta birden fazla sûreye ait âyetlerin bir anda indirildiği olmuştur. Bugün elimizde bulunan Mushaflardaki sûreler, iniş tarihine göre tertip edilmemiştir. **Sûrelerin tertibi konusunda üç görüş vardır:**

1. Sûrelerin tamamının tertibi Hz. Peygamber'e dayanmaktadır (tevkîfi). Bu görüşte olanlar, Hz. Osman Dönemi'nde yazılıp İmam adı verilen Mushaf'ı, ellerinde özel Mushafları olanlar da dâhil olmak üzere bütün ashâbın ittifakla kabul ettiğini delil olarak ileri sürmektedirler. Sûrelerin İmam Mushaf'taki tertibi, bugün elimizde bulunan Mushaflardaki tertibin aynısıdır.
2. Sûrelerin tamamının tertibi sahâbenin icthâdı ile olmuştur. Bu görüşte olanlar, Hz. Osman tarafından imhâ ettirilmeden önce, bazı sahâbilerin ellerinde bulunan Mushaflardaki sûrelerin tertibinin farklı olmasını delil göstermektedirler.

3. Sûrelerin tertibinin bir kısmının Hz. Peygamber'in bildirmesi, bir kısmının da sahâbenin icthâdı ile olmuştur. Bunlar arasında, tertibin tevkîfi olduğu görüşünün daha ağırlıklı olduğu söylenebilir.

Sûrelerin Tasnifi

Uzunluk ve kısalıklarına göre Kur'an'da sûreler şöyle tasnif edilmiştir:

1. **es-Sebu't-tuvel:** En uzun yedi sûre demektir. Bunlar, Fâtiha'dan sonra gelen Bakara, Âl-i İmrân, Nisâ, Mâide, En'âm, A'râf, Enfâl-Tevbe'dir. Bazıları Enfal-Tevbe yerine Yunus sûresini koymaktadırlar.
2. **el-Mi'ûn:** Birinci gruptan sonra gelen ve âyet adedi yüz civarında olan sûrelerdir. Bunlar yedi uzun sûrenin bitiminden Secde Sûresi'nin sonuna kadar olan kısımda yer alırlar.
3. **el-Mesânî:** Âyet adedi yüzden az olan sûrelerdir. Bunlar, Ahzâb sûresinin başından Kaf sûresinin başına kadar olan sûrelerdir. Bu sûreler, âyet sayıları es-sebu't-tuvel ve el-mi'ûn'dan az olması nedeniyle daha çok okunup tekrarlandığı için el-mesânî diye isimlendirilmişlerdir.
4. **el-Mufassal:** Mushafın son bölümü olup, Kaf sûresinin başından Nâs sûresinin sonuna kadar olan sûreleri içine almaktadır. Bu sûrelere, kısalığı sebebiyle besmele ile sık sık ayrıldığı için bu isim verilmiştir.

Mekki ve Medenî Sûreler

☞ Mekke Dönemi'nde nazil olan sûrelere Mekki, Medine Dönemi'nde nazil olan sûrelere Medenî Sûre denir.

Mekki Sûrelerin Özellikleri

1. İçinde kella lafzı olan, içinde secde ayeti ihtiva eden, içinde Adem ve İblis kıssası bulunan (Bakara hariç), başında harufu mukattaa bulunan (Bakara ve Âl-i İmrân hariç), içinde peygamberlerin ve geçmiş milletlerin kıssaları bulunan (Bakara hariç) sûreler Mekki'dir.
2. Bazı istisnâlar dışında içinde "ey insanlar" ibaresi bulunup "ey iman edenler" ibaresi bulunmayan sûreler Mekki'dir.
3. Mekki sûrelerde şirke ve putperestliğe karşı mücadele vardır. Tek Allah inancı ve iman esasları vurgulanır.
4. Mekki sûrelerde ayet ve sûreler kısa, hareketli ve vurguludur.

Mekkî Sûrelerin Muhtevâsı

- Mekkî sûrelerde şirke ve putperestliğe karşı bir mücadele vardır. Müşriklerin bâtil inançları çürütülerek şirk ortadan kaldırılmaya çalışılır.
- Tek Allah inancı, nübüvvet ve âhirete îmân esasları veciz ifadelerle anlatılır.
- İyi ahlaka sarılmaya ve istikamete teşvik ederler.
- Âyet ve sûreler kısa, ifadeler hararetili ve vurguludur.
- Kasemlere fazla yer verilmiştir.
- Mekkî sûrelerde, rûhânî cezbelere ve tatlı mûsikî ahenkler vardır.

Medenî Sûrelerin Özellikleri

- İçinde münafıklardan bahsedilen (Ankebût Hâriç), cihad izin veren ve cihad hükümleri barındıran sûreler Medenî'dir.
- Hudûd ve miras paylarından bahseden, bazı istisnâlar dışında "ey iman edenler" ibaresi barındıran, ibâdât ve muâmelattan ayrıntılı bahseden sûreler Medenî'dir.
- Ehl-i kitâbın bâtil inanışları ve yanlış davranışlarının anlatıldığı sûreler Medenî'dir.

KUR'AN'IN OKUNMASI**Yedi Harf (Ehrufu's – Seb'a)**

İhtilâflı olan yedi harften kastın şunlar olduğu ifade edilmiştir:

- Yedi harften maksat Arap kabilelerinden meşhur olan yedisinin lehçesidir. Bu kabileler Kureyş, Kinâne, Huzeyl, Hevâzin, Sakif, Yemen ve Temim'dir. Ancak bu kabilelerin hangileri olduğu konusu ihtilâflıdır. Ayrıca Kur'an'da sadece bu yedi kabilenin lehçesine ait kelime yoktur. Onda, kırka yakın dile ait kelime tespit edilmiştir.
- Yedi harften maksat aynı manaya gelen çeşitli lafızlardır.
- Yedi harften maksat yedi vechtir. Bu görüşü savunanlar çoktur.

Kıraat İlimi**Kıraat**

Kur'an'ın kelimelerinin eda keyfiyetlerini ve ihtilâflarını nakledenlerine isnat ederek bilmektir. Konusu telâfuzlarındaki ihtilâf ve edalarındaki keyfiyet bakımından Kur'an'ın kelimeleridir. Gayesi mütevâtır kıraatların zabt melekesini elde etmektir.

On Kıraat Âlimi

- Nâfi: Râvîleri Kâlûn ve Verş'tir.
- İbn Kesîr: Râvîleri Bezzî ve Kunbul'dur.
- Ebû Amr: Râvîleri Dûrî ve Sûsî'dir.
- İbn Âmir: Râvîleri Hişâm ve İbn Zekvân'dır.
- Âsım: Râvîleri Ebû Bekir Şu'be ve Hafs'tır.
- Hamza: Râvîleri Halef ve Hallâd'tır.
- Kisâ: Râvîleri Leys ve Dûrî'dir.
- Ebû Ca'fer: Râvîleri İsâ b. Verdân ve Süleyman b. Cemmâz'dır.
- Ya'kûb: Râvîleri Ruveys ve Ravh'tur.
- Halef: Râvîleri İshak b. İbrâhîm ve İdris b. Abdülkerîm'dir.

Sahih Kıraatın Şartları

- Kıraat, sahih ve muttasıl bir senetle Hz. Peygamber'e ulaşmalı
- Takdirene ve ihtimalen de olsa Hz. Osman Dönemi'nde çoğaltılan nüshalardan birinin hattına uymalı
- Arap dilinin kaidelerine uygun olmalı

Senetleri Bakımından Kıraatların Çeşitleri

- Mütevâtir Kıraat:** Yalan üzerinde ittifak etmeleri aklen mümkün olmayan bir grubun, aynı özellikteki bir topluluktan rivayet ettiği kıraattır.
- Meşhur Kıraat:** Senedi sahih, Arap dil kaidelerine uygun ve Hz. Osman Dönemi'nde çoğaltılan nüshalardan birinin hattına uygun ancak tevatür derecesine ulaşmamış kıraattır.
- Âhâd Kıraat:** Senedi sahih ancak diğer iki şarttan biri eksik kıraattır.
- Şâz Kıraat:** Senedi sahih olmayan kıraattır.
- Mevzu (uydurma) Kıraat:** Asılsız olarak yalnız okuyana isnad edilen kıraattır.

☞ Mütevâtir ve meşhur kıraatle okumak gerekir. İnkâr edilmeleri caiz değildir. Âhâd, Şâz ve Mevzû kıraatle okumak caiz değildir.

Kıraatlerin Bugünkü Durumu

Âsım kırâati: Bugün Müslümanların ekseriyeti Kur'an'ı, Âsım kırâatinin Hafs rivâyetine göre okumaktadırlar. Mısırlılar, her ne kadar Nâfi kırâatinin Verş rivâyetini kabul etseler de daha kolay olduğu için Hafs'ın rivâyetini tercih etmektedirler.

Nâfi kırâati: Mısır hariç, Kuzey Afrika'da yaşayan Müslümanlar Kur'an'ı, Nâfi kırâatinin Verş rivâyetine göre okumaktadırlar.

Ebû Amr'ın kırâati: Sadece Sudan'ın bir kısmında okunmaktadır.

Kırâat ilmiyle ilgili çok sayıda eser yazılmıştır.

Bu eserlerden bazıları şunlardır:

- ✦ Ebu Bekir b. Mücâhid, *Kitâbu's-Seb'a*
- ✦ Mekkî b. Ebî Tâlib, *et-Tebşıra*
- ✦ Ebû Amr Osmân b. Sa'îd ed-Dânî, *Câmiu'l-Beyân fi'l-Kirâati's- Seb', et-Teysîr fi'l-Kirâati's-Seb'*
- ✦ Ebû Muhammed Kâsım b. Şâtıbî, *Hırzu'l- Emânî ve Vechu't-Tehânî*
- ✦ Muhammed b. Muhammed el-Cezerî, *en-Neşr fi'l-Kirâati'l-Aşr*

Vakıf ve İbtidâ

Vakıf, kelime üzerinde kiraata tekrar başlamak niyetiyle, adet olduğu şekilde, nefes alacak kadar bir zaman, sesi kesmektir. Kelime sonunda yapılır.

İbtida, ilk defa veya vakıf sonrasında okumaya başlama denir.

Vakfın Kısımları

1. Vakfı Tam (Tam Vakıf)

Kendisinden sonrası ile lafız ve mana yönünden alakası bulunmayan bir kelime üzerinde yapılan vakıftır. Bu vakfa vakfı lazım veya vakfı vacip de denir. Bu vakıf yapıldığında kırâata, kendisinden sonraki lafızla devam edilir. Tam vakıfta, mutlaka vakıf yapılmalıdır, eğer yapılmazsa manânın bozulma ihtimali kuvvetlidir.

2. Vakfı Kâfî (Kâfî Vakıf)

Kelam lafız ve mana yönünden tamlanmış bununla beraber kendisinden sonrası ile anlam ilgisi varsa yapılan vakıftır. Fasilalarda ve ayet aralarında bulunur.

3. Vakfı Hasen (Hasen Vakıf)

Kelam, lafız ve mana bakımından tamamlanmakla beraber yine de onun kendisinden öncesi ve sonrası ile lafız yönünden bir ilgisi varsa yapılan vakıftır. Ayet başı veya ortasında olabilir. Eğer ayet başı değilse vakıf yapılan kelime veya evvelinden başlayarak okumaya devam edilir.

4. Vakfı Kabih (Kabih Vakıf)

Kelâm, lafız ve mana bakımından tamamlanmadan veya kendinden sonraki lafız ile her iki cihattan şiddetli alakası bulunan yerde yapılan vakıftır.

Kur'an okunurken durulması gereken yerlere bazı işaretler konmuştur. Bunlar:

1. **Mim:** Mutlaka durulmalıdır. Eğer geçilirse anlam bozulur.
2. **Tı** (Vakfı mutlak), **Cim** (Vakfı caiz), **Kıf:** Durmak evla, geçmek caizdir. Geçildiği zaman geriden alınmaz.
3. **Ze (Vakfı mücevvez), sad (Vakfı murahhas), kaf ve silli:** Geçmek evla durmak caizdir. Eğer durulursa okumaya, durulan yerin öncesinden başlanmaz.
4. **Lâ:** Durma demektir. Durulursa okumaya geriden başlanmalıdır. Kendisinden önceki ile ilgisi olan yerlerde bulunur. İbnu'l-Cezeriye göre bu işaret "vakıf yapılamaz" anlamına gelmez. Bunun manası şudur: Vakıf yapmak mümkün olmakla birlikte, kendinden sonrası ile başlamak güzel değildir. Bu işaretin bulunduğu yerde vakıf yapılırsa, okumaya geriden alınarak devam edilir. Şayet bu işaret âyet sonlarında bulunuyorsa bu, önceki âyetin manasının devam ettiğini gösterir. Bu gibi yerlerde durmak da geçmek de caizdir. Durulursa geriden alınmaz.
5. **Ayin:** Bir konunun veya kıssanın bitip başka bir konu ya da kıssanın başladığını gösterir. Bu, hatimle namaz kılanların veya kıldırınların ya da kırâati uzun tutanların burada rukûya gitmelerinin uygun olacağı manası taşır.
6. **Kef:** Kef/ Kezâlike kelimesinden alınmış olup onun kısaltılmış şeklidir. Kendisinden önce hangi durak işareti geçmişse onun hükmünü taşır.
7. **Sin (Sekte):** Sekte ile okunması gereken yerleri gösterir.
8. İki grup üç nokta (vakf-ı muâneka/vakf-ı murâkabe). Bir veya birkaç kelime arayla peş peşe gelen bu üçer adetlik iki grubun sadece birisinde durulur, her ikisinde birden durulmaz.

Kur'an'da sekte ile okunacak yerler Kehf sûresinin *birinci ve ikinci* ayeti, Yasin sûresinin 52. ayeti, Kiyame sûresinin 27. ayeti ve Mütâfifin sûresi 14. ayetidir.

NOT!

1. BÖLÜM

İbtidanın Kuralları:

1. Vakfı tam ve vakfı kâfide sonraki kelimedenden okumaya başlanabilir.
2. Vakfı hasende bir önceki kelimedenden veya daha öncesinden okumaya başlanır.
3. Vakfı kabihlerde ayet bütünlüğü göz önüne alınarak o kelimedenden veya daha öncesinden okumaya başlanır.

Kur'an Okuyuş Şekilleri

1. **Tahkik:** Kırâat ilminde tahkik, her bir harfin hakkını tam vermek, medlerini yeterince uzatmak, hareketleri birbirinden ayırmak, şeddeleri tam yapmak ve gunelerin hakkını vermek gibi tecvîd kurallarını yerine getirmede, okuyuş hassasiyetinin en son imkânını kullanarak Kur'an'ı okuma tarzıdır. Buna yakın bir de "tertil" tarzı vardır ki Kur'an'ı, acele etmeden, dura dura, anlaya anlaya okumaya denir. Bu okuyuş tarzı, tahkikten biraz daha hızlıdır. Tahkik, ta'lim ve temrîn, tertil ise tefekkür ve istinbat içindir.
2. **Hadr:** Kırâat ilminde hadr, Kur'an'ı, tecvid kâidelerine uyarak hızlı bir şekilde okumaya denir. Bu tür okuyuşta medler asgari hadde iner.
3. **Tedvir:** Tahkik ile hadr arasında bir okuyuş tarzıdır. Bu okuyuşta orta bir yol izlenir. Tutulacak yerler normal olarak tutulur.

Hadr'dan daha süratli okuma şekline "hezreme" veya "tahlit" denmiştir. Yürümek, hızlı ve anlamsız konuşmak anlamına gelen hezreme; Kur'an'ı tecvid kaidelerini göz ardı edip harfleri birbirine katarak okumaktır. Tahlit ise bozmak, karıştırmak anlamına gelir. Bu tür okuyuşta harfler mahrecinden kayar, sıfatlarını kaybeder; heceler birbirine karışır; bu tür okuyuş câiz görülmemiştir.

NOT!

Tefsirin Tanımı ve Niteliği**Tefsir**

Sözlük anlamı itibarıyla keşfetmek, ortaya çıkarmak, üzerindeki örtüyü açmak, beyan etmek, açıklamak, anlaşılır hâle getirmek gibi manalara gelmektedir. Terim anlamı ise Kur'an ayetlerini Arap dili ve edebiyatı açısından tahlile tabi tutup kastedilen manayı tespit etmektir. Buna göre müfessir, Arap dili ve belâgatı ile ilgili bütün araçları kullanarak ve âyetleri çevreleyen her şartı dikkate alarak Allah'ın muradını ortaya koymaya çalışmak durumundadır. Bu da esasen doğruluğu kesin olan delillere dayanılarak yapılmalıdır. Aksi hâlde sıhhatli bir tefsirden söz etmek mümkün olmayacaktır. Bu yüzdendir ki ilk dönemlerde tefsir denilince Hz. Peygamber ve sahâbeden gelen sahih rivâyetler akla gelirdi.

Te'vil

Te'vil kelimesi, sözlük manası itibarıyla aslına dönmek anlamına gelen **e-v-l** kökünden (**tef'il**) vezninde mastar olup, döndürmek ve herhangi bir şeyi varacağı yere vardırarak demektir. Terim olarak, ayetin lafzi tahlilinden sonra ortaya çıkan manasını muhtemel manalarından bağlamına en uygun olana çevirme faaliyetidir.

Te'vilin Şartları

1. Te'vile esas olan mana, mecaz yoluyla da olsa lafzın kendisine delalet ettiği manalardan olmalıdır.
2. Anlam yönüyle açık bir ayete ters düşmemelidir.
3. Lafzın ilk anda akla gelen zahiri anlamının dışında başka bir mananın verilmesine imkân tanıyan dinî bir delile dayanması zorunludur.

Te'vil Çeşitleri

1. **Beyânî Te'vil:** Arap dilinin kuralları dahilinde hareket ederek Kur'an'dan anlamlar üretmektir. Daha çok **ke-lamcılar, fakihler, müfessirler ve dilciler** bu metodu kullanır.
2. **Burhânî Te'vil:** Nassları bütünsellik içinde ele alarak, zâhirî manalarına uygun düşecek şekilde yorumlamaktır. Burhânî te'vilin İslâm düşüncesindeki en meşhur kuramcısı **İbn Rüşd**'dür. İbn Rüşd, *Faslu'l-Makâl* adlı eserinde burhânî te'vili bu şekilde tanımlamıştır. İbn Rüşd'ün tanımladığı beyânî te'vil yöntemi, nassları aklın ve dilin örfî kullanımını çerçevesinde kalarak yorumlamayı esas almaktadır. Ona göre akılla elde edilen bilgiyle, vahiy yoluyla elde edilen bilgi asla birbirine ters değildir; aksine uyum hâlinindedir. Bu uyum ya doğrudan nassın zâhirinden anlaşılan mana ile veya burhana dayanan te'villerle gerçekleşmektedir. Burhana dayalı olarak yapılan akıl yürütme, varlık hakkında bilgi verdiği gibi, nasslar da varlık hakkında bilgi verirler. Şayet nasslarda herhangi bir konuda bilgi yoksa, o zaman burhana dayalı yorum yani akli bilgi esas alınır. Fakat aynı konuda nasslarda da bilgi bulunuyorsa, o durumda bu bilginin zâhiren akli bilgiye uygun düşüp düşmediğine bakılır. Şayet uygun düşüyorsa tabii olarak akli bilgi kabul edilir. Uygun düşmüyorsa yani nassların ortaya koyduğu bilgi ile akli bilgi birbirine ters ise, o zaman bu problemin çözüm yolu nasslardaki bilginin te'vil edilmesinden geçer.
3. **İrfânî Te'vil:** Tasavvuf erbabının kalbi sezgi, keşf ve ilham yoluyla doğan bilgi türüyle yaptıkları te'vildir. Mutasavvıflar Kur'an okuyarak onun derin anlamları üzerinde düşünmeye dalmak (tedebbür), dış dünyanın bağlantılarından olabildiğince sıyrılarak ilâhî ve ezeli hakikatler üzerine yoğun biçimde kafa yormak (teemmül), eşyanın yaratılış hikmeti yahut Allah'ın nimetleri üzerinde düşünmek (tefekkür) sûretiyle bu tür bir te'vile ulaşabilirler. Böyle oldukları içindir ki sûfilerin bu tür irfânî te'villeri doğrulanabilir ve ispatlanabilir nitelikte değildir.

Tefsir ile Te'vil Arasındaki Farklar

1. Tefsir kesinlik arz eder, te'vil ise katiyet ifade etmez.
2. Tefsir ayetlerin lafzında, te'vil ise manalarında görülür.
3. Tefsirlerde tek anlam, te'vide ise birden çok anlam görülür.
4. Tefsir lafızların zahiri manalarını, te'vil ise içsel anlamlarını araştırır.
5. Te'vil semavi kitaplarda, tefsir ise hem ilahi kitaplarda hem de diğer kitaplarda kullanılır.

Tercüme

Sözlükte bir sözü bir dilden başka bir dile çevirmektir. Kavram olarak tercüme şöyle tanımlayabiliriz: "Tercüme, bir sözün manasını diğer bir lisanda dengi bir tâbirle aynen ifade etmek" demektir. Bilindiği gibi sözü bir dilden diğer bir dile nakletmek, o sözün anlamını diğer dildeki kelimelerle ortaya koymaktan ibarettir. Bu durumda tercüme edilecek dildeki sözlerin tüm mana ve maksatlarına bağlı kalmak ve tercüme buna göre yapmak gerekmektedir.

Tercüme Çeşitleri

1. **Lafzî tercüme**, nazmında yani söz dizimi ve tertibinde aslına benzemesi gözetilen tercüme çeşididir. Bu şekildeki tercüme, tercüme edilecek metindeki her kelimenin birer birer ele alınıp, onların yerine geçebilecek diğer dildeki lafızların gözden geçirilerek yerine konulması şeklinde yapılan bir tercümedir.
2. **Tefsîrî tercüme**, asıl dildeki kelimelerin tertibine ve nazmına bağlı kalmaksızın herhangi bir sözün anlamını bazı şerh ve izahlarla başka bir dile nakletmekten ibarettir. Bu tercüme tarzında önemli olan, tercüme edilecek metindeki gaye ve maksatların güzel bir şekilde ifade edilebilmesidir. Yani harfi tercümenin temel vasfı sayılan **nazmında ve tertibinde asla benzeme** şartı bu tercüme tarzında aranmamaktadır. Bundan dolayı tefsîrî tercüme, lafzî tercüme kadar zor bir tercüme değildir.

Kur'an'ın hakkıyla tercümesinin yapılamayışının sebepleri şunlardır:

1. Kur'an'ın fesâhâtı, belâgatı, üslubu bakımından olan icazı onun nazmı vasıtası ile tecelli etmektedir. Tercüme ile bu nazım ortadan kalkınca Kur'an'ın icazından da söz etmek mümkün olmayacaktır.
2. Kur'an'ın nazmı, onun çeşitli kırâat vecihleriyle okunmasına imkan tanımaktadır. Bu kırâat vecihleriyle de çeşitli nükteler ve incelikler ortaya çıkarmak mümkündür. Kur'an'ın tercümesi ise kırâat vecihlerine, dolayısıyla onların ortaya koyduğu nüktelere imkân vermemektedir.

3. Arapçaya mahsus olan bir takım edatlar vardır. Bu edatlar, diğer kelimelerle kullanılıncaya çeşitli anlamlar, nükteler ve incelikler ortaya çıkmaktadır. Hâlbuki bu edatlar çoğu dillerde bulunmamaktadır.
4. Kur'an'ı Kerim'in mevcut nazmı, onun çeşitli şekillerde irab edilmesine (tahlil yapılmasına) imkân vermektedir. Böylece Kur'an'ın çeşitli incelikleri ve nükteleri ortaya çıkmaktadır. Tercümeyle bu durum da ortadan kalkmaktadır.
5. Kur'an'da bir takım müteşabih âyetler bulunmaktadır. Bu âyetleri orijinal Arapça şekliyle anlamak bir hayli zordur. Bu durumda bu âyetlerin tercümesini yapmanın daha da zor olduğu çok açıktır.

Tefsir İle Tercüme Arasındaki Farklar

1. Tercüme aslın yerine geçer ve artık asıla ihtiyaç kalmaz. Tefsir ise böyle değildir. Tefsir aslın aynı olmayıp açıklamasıdır. O, aslın yerine geçemediği gibi asıl ile irtibatını da kesemez.
2. Tercümeye istidrat (daha fazla izah ve açıklama) mümkün değildir. Çünkü tercüme, ne fazla ne noksan, aslın tıpa tıp aynıdır. Lafza bakarak bundan şu mana da anlaşılabilir denemez; denilirse tercüme aslın aynı olmaktan çıkar. Tefsir ise böyle değildir. Onda istidrat yapmak caiz, hatta bazen gerekli bile olmaktadır. Zira tefsir bir beyan ve izah demektir.
3. Tercüme örf yönünden aslın bütün mana ve maksatlarına uygunluk manasını taşır. Tefsir ise aslın bütün mana ve maksatlarına uygun olma manasını ihtiva etmez.
4. Tercüme, teknik anlamda mütercimın naklettiği maksat ve manaların, tercümesi yapılan sözün ifade ettiği anlamlar olduğuna ve bu sözün sahibinin de söz konusu anlamları kastettiğine dair bir güven duygusu vermelidir. Hâlbuki tefsirde müfessirin yanında birçok delil bulunursa karşı tarafta böyle bir güven duygusu oluşur.

Meal

- ☞ Bir sözün manasını tam olarak değil de, biraz noksanıyla ifade etmektir. Kur'an'ı tam anlamıyla tercüme mümkün olmadığından çevirilerde meal kavramı kullanılmıştır.
- ☞ Kur'an'ın tamamını içeren ilk meal H. 127 senesinde Berberice kaleme alınmıştır.
- ☞ Batı'da en eski Kur'an meâli, Latince olarak 1543'te İsviçre'de basılmıştır.

1. BÖLÜM

- ↳ Zamanımıza ulaşan en eski meal ise Farsça olarak Samanoğulları emiri Mansur b. Nuh tarafından yapılmıştır. Bu meal İran'da birçok defa basılmıştır.
- ↳ İlk Türkçe Kur'an mealleri 9. asırdan itibaren yapılmaya başlamıştır.

Müfessir

Müfessir, tefsir eden, açıklayan anlamını ifade etmektedir. İslâmi ilimlerin önemli bir branşı olan tefsire özgü bir kavramdır. Terim olarak, "Kur'an'ı başından sonuna kadar âyet âyet ele alıp belli bir yöntemle açıklamaya çalışan kişi" demektir.

Müfessirin Kriterleri

Süyûtî, bir müfessirin sağlam bir itikada sahip olmasının yanında şu kriterlere de sahip olması gerektiğini ifade etmiştir.

1. lügat,
2. nahiv,
3. sarf,
4. iştikak,
5. meânî,
6. beyân,
7. bedîi,
8. kırâat,
9. kelâm,
10. fıkıh usûlü,
11. esbâb-ı nüzûl,
12. nâsih-mensûh,
13. fıkıh,
14. hadis,
15. mevhibe (ilham)

Günümüz alimleri ise Müfessirin bilmesi gereken ilimleri şöyle sıralar

1. Arap dili ve Edebiyatı,
2. Kur'an İlimleri,
3. Fıkıh,
4. Fıkıh Usûlü,
5. Hadis,
6. Sosyo-Kültürel Tarih,
7. Sosyal-Psikoloji,
8. Astronomi

Tefsirin konusu Kur'an, gayesi de Kur'an'ın içerdiği yüce manaları ve hakikatleri araştırıp ortaya çıkarmak ve insanın bu hakikatlere göre bir hayat sürmesini sağlamaktır.

NOT!**Tefsirin Gerekliliği**

Kur'an'ı tefsir etmeyi zorunlu kılan bazı hususlar şunlardır:

1. Semâvî kitapların sonuncusu ve en mükemmeli Kur'an'ı Kerîm'dir. Ancak onun bütün âyetleri muhkem yani tefsire ihtiyaç göstermeyecek derecede açık ve anlaşılabilir nitelikte değildir. Bir kısmı böyle olmakla beraber bir kısmı da tefsire ihtiyaç duyacak âyetlerden oluşmaktadır. İşte bu özelliği sebebiyle söz konusu kitabın tefsir edilmesi elbette ki zaruridir.
2. Yüce Allah Hz. Peygamber'e, "Ey Peygamber! Sana Rabbinden gönderileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan O'nun elçilik görevini (insanlara) ulaştırmamış olursun" (Mâide (5), 67). "Sana Kur'an'ı gönderdik ki insanlara indirileni onlara açıklayasın." (Nahl (16), 44) âyetlerinde de ifade edildiği gibi Kur'an'ı tefsir etmesini emretmiştir.
3. Kur'an, ilk muhataplarının terim olarak anlamını bilmedikleri "salât", "zekât" vb. birtakım kavramlara yeni mana ve mefhumlar yüklemiştir. Bu manaların ne olduğu izahı gereklidir.
4. Kur'an, müminlerin şahsi ve toplumsal hayatlarını düzenlemek gayesiyle ibâdât ve muâmelât konularında hükümler koymuştur. Bu hükümleri ortaya çıkarmak yalnızca Kur'an metnini dilsel açıdan çözümlenememekle mümkün değildir. Bunun için onu öncelikle kendi bütünlüğü içerisinde ele almak, ardından da Hz. Peygamber'in sahih sünnetinden, ashâbın şahsi tercihlerinden, esbâb-ı nüzûl rivâyetlerinden, kısacası ilk muhatapların yaşadığı tarihî ve sosyo-kültürel gerçeklikten hareket etmek sûretiyle tefsir etmek gerekmektedir.
5. Kur'an'da mecâz, kinâye, istiâre ve teşbih gibi edebî sanatların yer aldığı da bir gerçekliktir. Tabii ki bu tarz âyetler söz konusu sanatları iyi bilenler tarafından tefsir edilmelidir.
6. Kur'an'ı Kerîm'de ayrıca bilimsel hakikatler içeren kevnî (kozmolojik) âyetler bulunmaktadır. Bu nassları bilimsel keşiflerden istifade ederek tefsir etmek gerekmektedir.
7. Kur'an ulûhiyyet, nübüvvet, insan, ibâdet ve âhiret gibi temel konuları da ihtiva etmektedir. Bunlarla birlikte, Kur'an'ın yer verdiği ikincil konuların hepsi bir tek küllî mananın etrafında dönüp dolaşmaktadır ki o da, insanları kendi hür irâdeleriyle Allah'a kulluğa çağırma olgusudur. Şayet Kur'an beşerî telif usullerine göre hareket edip her konuyu ilgili bölümde anlatma yoluna gitmiş olsaydı, sözünü ettiğimiz bu temel gayeyi gerçekleştirilemezdi.
8. Herkes kendi anlayışına göre Kur'an'a mana verirse birçok hatalar meydana gelir ve hakikatler kaybolur. Bu nedenle onun tefsiri ehil kimselerce yapılmalıdır.

Tefsirde Öznellik

Öznellik, özneye ait olmak, subjektif hareket etmek demektir. Buna göre Kur'an tefsirinde öznellik, değişik sebeplerden dolayı nasların farklı biçimlerde algılanması ve yorumlanması anlamına gelir.

a. Kur'an'dan Kaynaklanan Öznellik

1. Kur'an'da yer alan müteşabih ayetler öznelliğe sebep olur.
2. Kur'an gaybi konuları anlatırken kendine özgü bir üslup tarzı kullanmaktadır. Anlatılanların muhataplar tarafından tecrübe edilme imkânı da olmadığı için, söz konusu nasların farklı yorumlanmaları mümkün olabilmektedir.
3. Kur'an, indirildiği dönemin Arap toplumundaki bireysel ve toplumsal hayatla ilgili cevaplar, tespitler, öğütler, tavsiyeler, emir ve yasaklara yer vermiştir. Bu tür naslar da yorumcunun farklı bir şekilde onları anlamasına ve te'vil etmesine yol açabilmektedir.
4. Kur'an'ın, hem lüzumu hâlinde sözün sahibine sormamaktan hem de üslubundan kaynaklanan birtakım sebeplerle öznel yorumlamalara açık bir metin olduğu söylenebilir.
5. Kur'an'ın farklı kırâatlerle okunması müfessirlerin farklı anlayışlara gitmesine yol açan önemli bir öznellik sebebidir.

b. Müfessirden Kaynaklanan Öznellik

1. Müfessirler akıl, zekâ, kabiliyet ve bilgi birikimi yönünden birbirlerinden farklı seviyede olması.
2. İnsanların farklı medeniyet, kültür, çevre ve ortamlarda yetişmesi
3. Müfessirin yetiştiği ortamın farklı olması ve bu ortamın, düşüncesine etki etmesi

Tefsiri diğer İslâmi ilimlerle karşılaştırabilmek

Tefsir âyetlere yönelik açıklamalar getirirken diğer İslâmi ilimlerle bir ilişki içerisine girmektedir. Bu ilişkide iki yönde olur.

Birincisi tefsirin söz konusu ilimlerden yardım alması, ikincisi ise onlara katkı sağlamasıdır. Yararlandığı ilimler **hadis ve tarih**; katkı sağladıkları ise, **fıkıh ve kelâmdir**. Hadis ve tarih ilminden Hz. Peygamber'in âyetlere getirdiği açıklamaları, âyetlerin indiği nuzül ortamını yani iniş koşullarını, Kur'an kıssalarının ayrıntılarını ve Mekke-Medine tarihini öğrenmek için yararlanır. Fıkıh ve kelâm disiplinlerine de, Kur'an naslarına doğru bir şekilde yaklaşmaları için katkı sağlar. Ancak normatif bir ilim olmadığı için tefsirin katkı anlamında ürettiği bilgilerin bir yaptırımı yoktur.

HZ. PEYGAMBER DÖNEMİNDE TEFSİR

Resûlullah'a gelen vahiyler çoğu zaman ashab tarafından anlaşıldığı için hiçbir açıklamayı gerektirmezdi. Böylesi durumlarda o, inen âyetleri tebliğ etmekle yetinirdi. Ancak bazen de bunun tersi olur, açıklama zarureti doğardı. O zaman da genellikle Hz. Peygamber ihtiyaç duyulduğu kadar tefsir ederdi.

Sünnetin Kur'an'ı Tefsiri Şu Usullerle Yapılmıştır:

1. **Mücmelin Tebyini:** Mücmel, ne kastedildiği anlaşılmayacak derecede kapalı ayetlerdir. Bu ayetler Hz. Peygamber tarafından açıklanmıştır. Allah Resûlü'nün açıkladığı nasların başında ahkâm, gayb, yaratılış, kader, kıyâmet vb. konuları içeren âyetler gelmektedir.

Mesela *"Hayır! Bilakis onların işlemekte oldukları (kötülükler) kalplerini paslandırmıştır"* (Mutaffifîn (83), 14) âyeti, *Ebû Hureyre'nin naklettiği, "Kul bir günah işledi mi onun kalbine siyah bir nokta konulur. O bunu tevbe ve istiğfar ile koparıp attığı zaman kalbi cilalandırılır. Ancak tekrar günah işlerse siyah noktalar artarılır. Nihayet onlar kalbini tamamen kuşatır. İşte bu Yüce Allah'ın Kur'an'da buyurduğu pastır."* şeklindeki hadisle açıklığa kavuşmuştur (tebyin).

2. **Mübhem Tafsili:** Mübhem kavramı insan, melek ve cin gibi varlıkların veya bir topluluk ya da kabilenin veyahut bir kelime ve nitelemenin Kur'an'da açık değil de ism-i işâretler, ism-i mevsuller, zamirler, cins isimleri, belirsiz zaman zarfları ve belirsiz mekân isimleriyle zikredilmesi anlamına gelmektedir. Bu gibi kapalı ifadeler Hz. Peygamber tarafından açıklığa kavuşturulmuştur.

Örneğin *"Namazlara (özellikle) orta namaza devam edin."* (Bakara (2), 238) âyetindeki orta namazdan maksadın ne olduğu açık değildir. Yani cins bir isim olan *"namaz"* ve onu tavsif eden *"vustâ"* lafzından dolayı âyette anlam yönüyle bir mübhemiyet vardır. İşte burada Resûlullah'ın: *"Orta namaz ikindi namazıdır"* sözü, bu müphemiyeti ortadan kaldırıp âyeti anlaşılır hâle getirmiştir.